

977

SUPPLEMENT TO THE MYSORE GAZETTE.

ಮೈಸೂರು ಗಜೆಟ್. ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್.

Published by Authority.

BANGALORE, SATURDAY 30TH NOVEMBER 1867.

MISCELLANEOUS PAPERS.

THE DRY-EARTH SYSTEM OF CONSERVANCY.

Extract from the proceedings of the Sanitary Commissioner for Bengal for the month of August 1867.

Although the dry-earth system of conservancy has not yet been authoritatively introduced into military stations, it has for some time been practically at work in the latrines of most of the European regiments in the country. Its practical value has been fully established, and its claim to be considered the best form of conservancy yet adopted in this country has been almost universally acknowledged. Under its use the condition of the latrines has greatly improved. Indeed when carefully carried out, as it is in many European regiments, it may be considered as near perfection as any form of conservancy can be. But while the dry-earth system, when thoroughly introduced and properly looked after, promises to keep the latrines in as satisfactory a condition as can be desired, a better mode of disposing of the sewage is much required. Under present arrangements, the night soil is removed in carts to a distance from the Barracks, and buried in deep pits which are dug for the purpose from time to time, and covered over with earth when full. It is a well known fact that sewage buried in this manner takes a long time to decompose and become resolved into its ultimate elements, and during the very long period taken up by this process, noxious gases may be evolved through any cracks in the soil, or organic matters may become infiltrated into the water supply. But apart from these possible sources of danger, it cannot be denied

ed that this mode of disposing of sewage is far from being intelligent. An immense quantity of valuable manure in every Military Cantonment is thus thrown away which might be utilized with the best sanitary and financial results. There can be little doubt that the proper mode of disposing of sewage is to consign it to the soil in such a manner as will allow of its being utilized by plants. It not only is in this manner rendered altogether innocuous, but becomes actually useful, and the natural relation between the animal and vegetable kingdom is thereby preserved. To throw away so much valuable manure is, not only wasteful in itself, but also offers a bad example to the native cultivators. The great difficulty in the conservancy arrangements of Indian cities is to find a market for the sewage. Were the cultivators alive to the actual money value of manure in securing good crops, this obstacle would speedily disappear, and the sewage, instead of proving a difficulty, would become a source of profit. In some parts of the country the native farmers have learned its value, but these are the exceptions; and when they see that in every Military Cantonment, tons upon tons of sewage are literally thrown away, they are not likely to learn that it is really a most valuable product which can be turned to good account. If a small model farm were attached to each Military station, the sewage could be utilized, whilst so far from being an expense, these farms would soon become a source of profit, and would prove centres of instruction in agriculture to the native population. They might be situated on the out-skirts of Cantonments, and might, in many instances, include portions of the Cantonment lands. These are often extensive, and too frequently bare, without trees, and in certain seasons there is hardly a blade of grass to be seen on their surface. It is entirely a mistake to suppose that vegetation is

inimical to health, and that a place is likely to prove salubrious in proportion to the degree in which it assumes the characters of a wilderness. Meean-Meer is a striking instance of these defects, and it may not be inappropriate to extract here some of the remarks which were made on our recent inspection of that Cantonment:—

“A channel is now being made to convey water from the Baree Doab Canal into Cantonments. The primary object appears to be to provide good drinking water for the men, that of the wells of the station having been generally unfavorably reported on by the chemical analysts. But other and important advantages might be secured from this supply. Part of the Cantonment lands might be placed under cultivation. If this were limited to certain crops, and the area to be so employed carefully laid down, no ill-effects could arise, and the funds at the disposal of the Cantonment Committee would be much benefited. The water might also be employed for trees and gardens, and the bare arid plain on which Meean-Meer now stands might, to some extent at least, be clothed with green, to the great comfort of the residents and with no detriment to their health. Nothing can be more depressing than its present appearance. In June 1864 the Sanitary Commission recorded its opinion that ‘portions of Cantonments situated at some distance from the quarters of the soldiers and other residents, might sometimes be cultivated with wheat, barley, and other cereals without objection of any kind.’ I would strongly recommend the question to the consideration of Government. Vegetation, so long as it is not over-watered, nor allowed to become a jungle, is not prejudicial to health; on the contrary, there is every reason to believe that it has a most beneficial influence.”

ಚಿಲ್ಲರೇ ವಿಷಯಗಳು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಪಾಕ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಣಮಣ್ಣನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಕಮಿಷನರವರ

ಸರ್ ೧೮೬೩ನೇ ಇಸವಿ ಅಗಸ್ಟ್ ಮಾಹೆ ಬಾಬತು ಫೈನಲ್ ದಿಂಗ್ನಿನ ಸಂಗ್ರಹ.

ಗೋಡಾ ವಗೈರೇ ಪಾಕ ಮಾಡತಕ್ಕ ಬಾಬಿನಲ್ಲಿ ವಣಮಣ್ಣನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಕುಂ-೧೨೪೪ ಕರ್ನಾಟಕ ಇದುವರಿಗೆ ಮಿಲಿಟರಿ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ರಿವಾಣಿ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ದುಕುಂ ಬಮೋಜ್‌ಬ್

ಯೇರ್ಪಡೆ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಸ್ಥಳೀಯ ಅನೇಕ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ರಿಜಮೆಂಟ್‌ಗಳ ಪಾಯಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದರಿ ವಣಮಣ್ಣು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಕೆಲವು ಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

ವುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವಿಂತಾದ್ದೆಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳೀಯಲ್ಲಿ ಇದುವರಿಗೆ ಯೇರ್ಪಡಾದು ತಾ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಳೀಯ ವಗೈರೇ ಪಾಕ ಮಾಡತಕ್ಕ ಬಾಬಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕ್ರಮವೆಂತ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಯೆಲ್ಲರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸುವದರಿಂದ ಪಾಯಖಾನೆಗಳು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಕಾಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ರಿಜಮೆಂಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸದರಿ ಕ್ರಮ ಯೆಷ್ಟು ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಗೋಡಾ ಪಾಕ ಮಾಡುವ ಇತರ ರೀತಿಯು ಹಾಗೆ ಇದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ್ದಾಗಿ ಯೆನಿಸ ಬಹುದು ಆದರೆ ಸದರಿ ವಣಮಣ್ಣು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಸುವಂತಾ ವದ್ದತಿ ಪೂರಾ ಯೇರ್ಪಡಾಗಿ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಪಾಯಖಾನೆಗಳು ಕೇವಲ ಪಾಕಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವದು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತೋರಿಸ ತಕ್ಕ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮೇಲ್ಮೈ ಯೇರ್ಪಡು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಯೇರ್ಪಡುಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ಯಾರಿಸ್‌ಗಳ ಕಷ್ಟಲವು ಬಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ದೂರವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆಗಾಗ್ಯೂ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಗಿಯ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹೊಳೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೂರವಿರುವ ಕಷ್ಟಲವು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳತು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಆಗುವ ಬಹು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯೇರ್ಪಡಾದು ಬಿರುಕಲು ಬಿಟ್ಟು ಅದರಿಂದ ವಿಷಮಯವಾದ ಘಳಿ ವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹತ್ತು ಭಾಗವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬೀಳತು ಹೋಗುವದು ಸದರಿ ಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಲವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಹಾಕುವದರಿಂದ ವುಂಟಾಗುವ ಆಪಾಯ ಆಗಿರಲಿ, ಈ ಕ್ರಮವು ಯೆಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ವಿವೇಕಪೂರ್ವಕವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಉತ್ತಮವಾದ ಗೋಬ್ಬರವು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಿಸಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಲಾಭಕರವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಮೋದಿಸ ಬಹುದು. ಕಷ್ಟಲಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸ ತಕ್ಕ ಯುಕ್ತವಾದ ವಿಧ ವ್ಯಾಪಕವೆಂದರೆ ಈ ಕಷ್ಟಲವು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ವೃದ್ಧಿಯೋಗಿಸುವಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಹಾಕ ತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಯೇನು ಸಂದೇಹ ಎಲ್ಲವು ಸದರಿ ಮೇಲೆ ಇದರಿಂದ ಬಾಧಕ ವುಂಟಾಗದೇ ಇರುವದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಪೋಷಣಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸ್ವಭಾವಿಕವಾದ ಸಂಬಂಧವು ಕಾಪಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟು ಮೇಲ್ಮೈ ಗೋಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿಸಾಡಿ ಬಿಡುವದರಿಂದ ಅದುವ್ಯರ್ಥವಾಗುವದಲ್ಲದೆ ನೇಟಿವ ವ್ಯವಸಾಯಗಾರರು ಬದಸ್ತೂರ ನಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವದು ಇಂಥ ದೇಶದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಡಾ ವಗೈರೇ ಪಾಕ ಮಾಡತಕ್ಕ ಯೇರ್ಪಡುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೋಡಾ ಬಂಡಿಗೆ ಬರ್ಜು ಮಾಡುವದು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಸಲಿನ ತಕ್ಕ ಬಾಬಿನಲ್ಲಿ ಗೋಬ್ಬರಕ್ಕಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರೂಪವಾದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಬೇಸಾಯಗಾರರು ತಿಳಿದಿರುವದಾದರೆ ಈ ಕುಂದಕ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವದು ಮತ್ತು ಪ್ರ

ಯಾಸವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಈ ಗಲೀಜಾ ಲಾಭಕರವಾಗುವದು. ಇಂಥ ದೇಶದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೇಟವ ರೈತರು ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು ಅದರ ಇದು ಅರಿವಾಗಿರುತ್ತೆ ಪ್ರತಿ ಮಿಲಿಟೇರಿ ಸ್ಪೇಷಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಡಿಗಳು ಬಂಡಿಗಳಾಗಿ ಗಲೀಜಾ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಬಿಡುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದು ವಳ್ಳೆ ವಸ್ತುವೆಂತಲೂ ಇದನ್ನು ವಳ್ಳೇ ಲಾಭಕರವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂತಲೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಆಸ್ತದವಾಗುತ್ತೆ. ನಮೂನೆಯಾಗಿ ಫೊಂದು ಸಣ್ಣ ಇಜಾರೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮಿಲಿಟರಿ ಸ್ಪೇಷಲಿಗೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಯಿದಕ್ಕೆನು ಖರ್ಚು ಹಿಡಿಯದೇ ಯಿರುವದು ಕಿವಾಯಿ ಡ್ರೈ ಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಲಾಭಕರವಾಗುವದು, ಮತ್ತು ಜನಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧಕವಾಗುವದು. ಸದರೇ ಇಜಾರೇ ಸ್ಥಳಗಳು ಲಪ್ಪರ್ ಜಾಗಾಗಳ ಹೊರವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಬಹುಶಃ ಲಪ್ಪರ್ ಜಮೀನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಇದಕ್ಕೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಸ್ಥಳಗಳು ಪ್ರಾಯಶಃ ಗಿಡ ವಗೈರೇಗಳೆಲ್ಲದೆ ಬರೀ ಮೃದಾನಾಗಿರುತ್ತೆ. ಕೆಲವು ರುತುಗಳಲ್ಲಿ ಫೊಂದು ಹುಲ್ಲು ಸಹ ಬೆಳೆದಿರುವದಿಲ್ಲವು. ಗಿಡಗಳು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ್ದೆಂತಲೂ, ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಾದಷ್ಟು ಆ ಸ್ಥಳ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗುವದೆಂತಲೂ ಭಾವಿಸುವದು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಸರಿಯಾದ್ದಲ್ಲವು. ಈ ಅಂಶದಲ್ಲಿ 'ವೊಂಡ ನ್ಯೂನತೆಗೆ ಮಿಯಾರ್ ನೀಸ್ ಯೆಂಬ ಲಪ್ಪರ್ ಪ್ರಬಲ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಸದರೇ ಲಪ್ಪರ್ ಈಚೆಗೆ ನಾವು ತನಖೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಇದ್ದಾಗ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕೆ ಕೆಲ ವಂತವನ್ನು ಈ ಬಳಿ ವುದಾಹರಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವದು ಯೇನಂದರೆ:-

“ ಬಾರೀದು ಆಬ್ ಯೆಂಬ ನಾಲೆಯಿಂದ ಲಪ್ಪರ್‌ಗೆ ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಫೊಂದು ಕಾಲೈ ಆಗಿಯಲ್ಪ

ಡುತ್ತಾ ಯಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಥಮೋದ್ದೇಶವೇನಂದರೆ, ಸ್ಪೋರ್ಟ್‌ಜರ್‌ಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ನೀರು ವಸತಿ ಮಾಡುವದು ಯಾತಕ್ಕಾದರೆ ಭಾಮಿಗಳೊಳಗಣ ನೀರು ಪೊಳ್ಳೆದಲ್ಲವೆಂದು ರಸವಾದ ತಂತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿ ಯಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತರವಾದ ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಈ ನೀರಿನಿಂದ ಲಭಿಸಬಹುದು. ಲಪ್ಪರ್‌ಗೆ ಸೇರಿದ ಜಮೀನ್‌ಗಳ ಪ್ರಕೆ ಕೆಲವು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಗೆ ಸಸಿ ಮಾಡ್ತ ಯಿಟ್ಟು ಆ ಮೇರೆ ಪುನರ್ಯೋಗಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರತಿ ಯೆಚ್ಚರಿಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧಫಲವೇನೂ ಫೊಟಗಲಾರದು. ಲಪ್ಪರ್ ಕಮ್ಮಿಟಿಯವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಹಣವು ಬಹಳ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗುವದು ನೀರು ಸಹ ಮರಗಳಿಗೂ ತೋಟಗಳಿಗೂ ಪುನರ್ಯೋಗವಾಗ ಬಹುದು. ಮೀಮಾರ್ ಲಪ್ಪರ್ ಈಗ ಯಾವ ಮೈದಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೋ ಆ ಭಾಗ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಗಾದರೂ ಗಿಡ ವಗೈರೇ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಸಾಖ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ, ಅವರುಗಳ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲದೆಯೂ, ಯಿರುವದು ಈಗ ಯಿದು ಬಹಳ ಬೀಳು ಕಾಣುತ್ತೆ. ೧೮೬೫ನೇ ಇಸವಿ ಜಾರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸೇನಿಟರಿ ಕಮಿಷನರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ ಸೋಲಿಜಿಂಗ್‌ಗಳೂ ಇತರ ಜನಗಳೂ ಯಿರತಕ್ಕ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಪ್ಪರ್‌ಗಳ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕದಾಚಿತ್ ಗೋಧಿ ಬಾತಲೀ ವಗೈರೇ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪವೆಯೂ ಇರುವದಿಲ್ಲಾ ಯೆಂಬದು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಗವರ್ನಮೆಂಟಿನವರು ಆಲೋಚಿಸಿ ಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತೆ. ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಗದೆಯೂ ಕಾಡಾಗಿ ಬೆಳೆಯದೆಯೂ, ಇದ್ದರೆ ಜನಗಳ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ನೇನೂ ಬಾಧಕವಲ್ಲವು. ಮತ್ತು ಯಿದು ಕೇವಲ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತೆಂಬದಕ್ಕೆ ಪೂರಾ ಕಾರಣವಿದೆ.